

ZAWÓD KSIĘGOWEGO KIERUNKI ROZWOJU

Departament Efektywności Wydatków Publicznych
i Rachunkowości

Warszawa, luty 2022

Spis treści

Wstęp	3
Rozdział 1	
Deregulacja usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych	4
Regulacja zawodu księgowego w innych państwach UE	6
Zawody regulowane w Polsce związane z rachunkowością	7
Zintegrowany System Kwalifikacji	9
Księgowy – definicja	10
Klasyfikacja zawodów księgowych na potrzeby rynku pracy	11
Księgowy a doradca podatkowy	11
Regulacja zawodu a przepisy UE	12
Rozdział 2	
Zawód księgowego – kierunki rozwoju	14
Regulacja zawodu księgowego	15
Profesjonalizacja zawodu księgowego	18
Kwalifikacje rynkowe w zawodzie księgowego	21
Inne propozycje	23
Podsumowanie	24
Załączniki	
Załącznik nr 1	25
Załącznik nr 2	31

Wstęp

Niniejszy dokument ma na celu rozpoczęcie konsultacji społecznych na temat przyszłości zawodu księgowego. W dobie dynamicznych zmian społeczno-gospodarczych trudno wyobrazić sobie prawidłowo i sprawnie funkcjonujące firmy bez kadry specjalistów z zakresu finansów i rachunkowości. Pełnią oni w firmach niezwykle istotną rolę i to niezależnie od wielkości, sektora, czy branży w jakiej działa dana firma. W swojej codziennej pracy mierzą się z coraz to nowymi wyzwaniami, a od jakości wykonywanej przez nich pracy w dużym stopniu zależy przyszłość firmy i jej rozwój. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rynku formułowanymi m.in. w postulatach i petycjach kierowanych zarówno do Ministerstwa Finansów, jak i do Prezydenta RP, Premiera RP czy Sejmu RP postanowiliśmy podjąć dyskusję na temat przyszłości zawodu księgowego. Ważne jest dla nas poznanie Państwa opinii na ten temat.

W dokumencie przedstawiamy zagadnienia, które są kluczowe w kontekście rozpatrywania zawodu księgowego, dotyczące m. in. zawodów regulowanych w Polsce związanych z rachunkowością, problematyki zdefiniowania zawodu księgowego, klasyfikacji zawodów księgowych na potrzeby rynku pracy czy Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Wspominamy również o ocenie skutków wprowadzonej w 2014 r. deregulacji działalności usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, która wskazała na potrzebę wypracowania skutecznego, spełniającego oczekiwania rynku systemu, który zapewni odpowiednio wysoką jakość usług księgowych. Dla porównania prezentujemy również jak wygląda regulacja zawodu księgowego w wybranych państwach UE. Mamy nadzieję, że zaprezentowane informacje pomogą Państwu w wyrażeniu stanowiska na temat czy potrzebna jest zmiana systemu prawnego wprowadzająca regulacje w funkcjonowaniu zawodu księgowego, a jeśli tak, to jaki powinien być kierunek tych regulacji. Wskazujemy również na możliwe skutki potencjalnych działań legislacyjnych w tym obszarze.

Wprowadzenie ewentualnych zmian odnośnie zawodu księgowego może determinować decyzje zawodowe tysięcy osób. Będzie to miało znaczenie zarówno dla osób zawodowo świadczących usługi księgowe, jak i dla podmiotów korzystających z usług księgowych. Z tego względu decyzje powinny być poprzedzone wnikliwą analizą i konsultacjami. Liczymy na Państwa głos i uwagi. Państwa opinie będą dla nas cennym źródłem informacji, które pomogą nam wytyczyć kierunek dalszych działań.

Rozdział 1

DEREGULACJA USŁUGOWEGO PROWADZENIA KSIĄG RACHUNKOWYCH

W Polsce w latach 2013–2014 podjęte zostały działania mające na celu ułatwienie dostępu do zawodów regulowanych. Dokonano tego poprzez wprowadzenie do polskiego porządku prawnego trzech ustaw deregulujących dostęp do ponad 240 zawodów. Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych objęte zostało drugą transzą deregulacji.

Do 9 sierpnia 2014 r., czynności składające się na usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych mogły wykonywać wyłącznie osoby uprawnione, tj. posiadające świadectwo kwalifikacyjne Ministra Finansów albo certyfikat księgowy Ministra Finansów¹ oraz biegli rewidenci i doradcy podatkowi. Na przestrzeni lat wymogi dotyczące uzyskania certyfikatu księgowego MF zmieniały się. Brane było pod uwagę m.in. wykształcenie, praktyka w księgowości, czy zdanie z wynikiem pozytywnym egzaminu państwowego.

Uprawnienia do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych wydawane były od 1994 r. Łącznie wydano ponad 100 000 uprawnień, w tym 69 276 certyfikatów księgowych oraz 34 787 świadectw kwalifikacyjnych.

Od 10 sierpnia 2014 r., tj. od dnia wejścia w życie przepisów ustawy deregulacyjnej², czynności z zakresu usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych może wykonywać każda osoba, która:

- ma pełną zdolność do czynności prawnych,
- nie była skazana prawomocnym wyrokiem sądu za ściśle określony katalog przestępstw, tj. za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, za przestępstwo skarbowe oraz za przestępstwa określone w rozdziale 9 ustawy o rachunkowości,
- posiada ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej.

Po uwolnieniu działalności – usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych, Departament Rachunkowości i Rewizji Finansowej w Ministerstwie Finansów przeprowadził w 2018 r. badanie ankietowe mające na celu pozyskanie opinii społeczeństwa na temat rynku usług

¹ Świadectwo kwalifikacyjne Ministra Finansów oraz certyfikat księgowy Ministra Finansów, zastępuje się określeniem „certyfikat księgowy MF”.

² Ustawa z dnia 9 maja 2014 r. o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych (Dz. U. poz. 768).

księgowych³ w Polsce. Na tej podstawie został opracowany *Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego dotyczącego oceny efektów przeprowadzonej w 2014 r. deregulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych*⁴.

Informację o prowadzonym badaniu Ministerstwo Finansów opublikowało na swoich stronach internetowych, a także rozpowszechniło wśród szerokiego grona odbiorców, m.in. instytucji branżowych czy uczelni wyższych, zapraszając wszystkie osoby zainteresowane usługami księgowymi do wzięcia udziału w badaniu.

W badaniu wzięło udział 6418 osób, z czego 4333 osoby wypełniły ankietę w całości. Respondenci (wykonujący usługi księgowe, korzystający z usług księgowych świadczonych przez firmę zewnętrzną oraz pozostali) odnieśli się do głównych założeń deregulacji usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, która zakładała:

- 1) wzrost zainteresowania świadczeniem usług księgowych (usługowego prowadzenia ksiąg),
- 2) przejście przez rynek procesu weryfikacji księgowych pracujących w outsourcingu (certyfikacja księgowych przez instytucje rynkowe),
- 3) spadek cen usług księgowych,
- 4) jakość usług weryfikowana przez mechanizm rynkowy.

Przeprowadzone badanie wykazało, iż nie wszystkie założenia deregulacji udało się osiągnąć. W latach 2014–2018, zdaniem respondentów, jakość usług świadczonych przez biura rachunkowe obniżyła się. Chociaż należy podkreślić, iż wpływ na spadek jakości tych usług mogły mieć także inne czynniki, niezależne od deregulacji. Nie wykształciły się również skuteczne mechanizmy rynkowej certyfikacji, gdyż pojawiające się na rynku certyfikaty, licencje nie są powszechnie rozpoznawalne i nie cieszą się takim zaufaniem, jak certyfikat księgowy wydawany przez Ministra Finansów. Ponadto wyniki ankiety pokazały, że przywrócenie wprost rozwiązań sprzed deregulacji nie jest właściwe i pożądane, gdyż nie stanowiłoby to odpowiedzi na oczekiwania rynku, m.in. ze względu na potrzebę aktualizacji wiedzy przez osoby prowadzące biura rachunkowe.

---

³ Na potrzeby ankiety usługi księgowe rozumiano jako prowadzenie ewidencji księgowej w następujących formach:

- księgi rachunkowe,
- podatkowa księga przychodów i rozchodów,
- ryczałt ewidencjonowany,
- karta podatkowa.

⁴ [gov.pl/web/finanse/deregulacja-dostepu-do-zawodow-uslugowe-prowadzenie-ksiag-rachunkowych-
raport-z-badania](http://gov.pl/web/finanse/deregulacja-dostepu-do-zawodow-uslugowe-prowadzenie-ksiag-rachunkowych-
raport-z-badania)

REGULACJA ZAWODU KSIĘGOWEGO W INNYCH PAŃSTWACH UE

W krajach UE zawodem regulowanym związanym z rachunkowością jest zawód biegłego rewidenta. Jego zakres i obowiązki są obecnie określone przepisami dyrektywy 2006/43/WE⁵, która wprowadziła wiele wspólnych, ujednoczonych rozwiązań dla wszystkich członków UE.

Zawód księgowego natomiast pozostaje nieuregulowany na poziomie prawa UE. Poszczególne kraje określają mniej lub bardziej sformalizowane wymogi jego wykonywania, jak również zakres zadań, które może wykonywać osoba zwana „księgowym”. Każde z państw prezentuje inne podejście, co znajduje odzwierciedlenie w odmiennym statusie zawodu. W niektórych krajach UE ścisłym regulacjom podlegają jedynie księgowi świadczący usługi na rzecz podmiotów. W innych zaś sprawy te unormowano poprzez nadanie odpowiednich uprawnień organizacjom zawodowym oraz uznanie przez państwo lub rynek wydawanych przez nie dyplomów i tytułów potwierdzających kwalifikacje. Więcej informacji na temat zawodu księgowego w krajach UE można znaleźć w załączniku nr 1⁶.

Mając na uwadze swobodę przemieszczania się po obszarze państw UE i podejmowania pracy oraz świadczenia usług potrzebne jest uznawanie kwalifikacji zawodowych. Zasady wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych do wykonywania zawodów i działalności regulowanych, uzyskanych na obszarze państw członkowskich UE (dotyczy także EOG i Szwajcarii), określone zostały w dyrektywie 2005/36/WE⁷. Pomocna w tej kwestii może być również interaktywna mapa zawodów regulowanych w Europie⁸, publikowana na stronach Komisji Europejskiej.

⁵ Dyrektywa 2006/43/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych, zmieniająca dyrektywę Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG oraz uchylająca dyrektywę Rady 84/253/EWG (Dz. Urz. L 157 z 09.06.2006, str. 87, z późn. zm.).

⁶ Informacje na temat zawodu księgowego w innych krajach UE pochodzą z dokumentu pt. *Przegląd regulacji zawodu księgowego w krajach UE oraz innych krajach europejskich*, Warszawa 26.03.2021 r. Przegląd opracowany przez Stowarzyszenie Księgowych w Polsce.

⁷ Dyrektywa 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz. Urz. UE L 255 z 30.09.2005, str. 22, z późn. zm.).

⁸ [Regulated professions database - European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economic-affairs/regulation-of-professions/)

ZAWODY REGULOWANE W POLSCE ZWIĄZANE Z RACHUNKOWOŚCIĄ

Pojęcie zawód regulowany dotyczy zawodów, do których wykonywania konieczne jest uprzednie uzyskanie zezwolenia – po spełnieniu warunków określonych przepisami prawa (np. zdanie egzaminu, ukończenie wymaganej praktyki zawodowej, uzyskanie wpisu na listę/do rejestru, ukończenie właściwego kształcenia czy szkolenia). W Polsce do zawodów regulowanych związanych z rachunkowością, oprócz biegłego rewidenta można zaliczyć obecnie również doradcę podatkowego.

Biegły rewident to ekspert o wszechstronnej wiedzy z zakresu rewizji finansowej, rachunkowości, finansów, prawa, zarządzania, w tym zarządzania ryzykiem i wielu innych obszarów biznesu i jego otoczenia. Zawód biegłego rewidenta, w tym m.in. zasady uzyskiwania uprawnień oraz zasady wykonywania tego zawodu, regulują przepisy ustawy o biegłych rewidentach⁹. Zawód biegłego rewidenta jest zawodem zaufania publicznego, podlega ochronie prawnej, a osoby, które ten tytuł uzyskały wpisane są do rejestru biegłych rewidentów prowadzonego przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów. Biegli rewidentenci są zobowiązani m.in. do stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych, przestrzegania krajowych standardów wykonywania zawodu, wymogów niezależności, zasad etyki zawodowej oraz zachowania tajemnicy zawodowej. Zawód biegłego rewidenta polega na wykonywaniu czynności rewizji finansowej¹⁰, świadczeniu usług atestacyjnych innych niż czynności rewizji finansowej, niezastrzeżonych do wykonywania przez biegłych rewidentów oraz na świadczeniu usług pokrewnych. Biegły rewident wykonuje zawód w imieniu firmy audytorskiej. Przedmiotem działalności firmy audytorskiej oprócz wykonywania ww. czynności może być również m.in. usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych i podatkowych, doradztwo podatkowe, prowadzenie postępowania upadłościowego lub likwidacyjnego, świadczenie usług doradztwa lub zarządzania, wymagających posiadania wiedzy z zakresu rachunkowości, rewizji finansowej, prawa podatkowego oraz organizacji i funkcjonowania przedsiębiorstw. Niezależnie od przedmiotu wykonywanej działalności firma audytorska obowiązana jest do zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. Nadzór publiczny nad wykonywaniem zawodu biegłego rewidenta, działalnością firm audytorskich, a także nad działalnością samorządu zawodowego biegłych rewidentów, tj. Polskiej Izby Biegłych Rewidentów, sprawuje Polska Agencja Nadzoru Audytowego.

⁹ Ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2020 r. poz.1415, z późn. zm.).

¹⁰ Czynności rewizji finansowej to usługi atestacyjne obejmujące badania, przeglądy sprawozdań finansowych i inne usługi atestacyjne określone przepisami prawa, zastrzeżone dla biegłego rewidenta.

Doradca podatkowy jest zawodem zaufania publicznego. Warunki uzyskania tytułu doradcy podatkowego, zasady wykonywania doradztwa podatkowego, organizację samorządu doradców podatkowych oraz zasady jego działania reguluje ustawa o doradztwie podatkowym¹¹. Czynności doradztwa podatkowego obejmują:

- 1) udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami;
- 2) prowadzenie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, ksiąg rachunkowych, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielanie im pomocy w tym zakresie;
- 3) sporządzanie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie;
- 4) reprezentowanie podatników, płatników i inkasentów w postępowaniu przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych w sprawach wymienionych w pkt 1;
- 5) wykonywanie niezależnego audytu funkcji podatkowej, o którym mowa w art. 20zo § 1 ustawy – Ordynacja podatkowa¹².

Zawodowe wykonywanie czynności, o których mowa w pkt 1, 4 i 5 jest zastrzeżone wyłącznie dla podmiotów uprawnionych wskazanych w ustawie o doradztwie podatkowym (to m.in. doradcy podatkowi, adwokaci, radcowie prawni, biegli rewidenci). Doradcy podatkowi są zobligowani m.in. do stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych, zachowania tajemnicy zawodowej oraz przestrzegania zasad etyki zawodowej, a także podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu czynności doradztwa podatkowego.

Należy jeszcze wspomnieć o przepisach dotyczących głównego księgowego w jednostkach sektora finansów publicznych (dalej „jsfp”). Choć nie jest to zawód stricte regulowany, to jego wykonywanie możliwe jest po spełnieniu określonych warunków i posiadaniu odpowiednich kwalifikacji wskazanych w ustawie o finansach publicznych¹³.

Główny księgowy jsfp to pracownik, któremu kierownik jednostki powierza obowiązki i odpowiedzialność w zakresie:

- 1) prowadzenia rachunkowości jednostki,
- 2) wykonywania dyspozycji środkami pieniężnymi,
- 3) dokonywania wstępnej kontroli:
  - a) zgodności operacji gospodarczych i finansowych z planem finansowym,

¹¹ Ustawa z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 2117).

¹² Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2021 r. poz. 1540, z późn. zm.).

¹³ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305, z późn. zm.).

- b) kompletności i rzetelności dokumentów dotyczących operacji gospodarczych i finansowych.

Głównym księgowym jsfp może być osoba, która m.in. posiada odpowiednie wykształcenie oraz doświadczenie zawodowe. Może to być np. biegły rewident, czy osoba posiadająca certyfikat księgowy/świadectwo kwalifikacyjne Ministra Finansów uprawniające do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

ZINTEGROWANY SYSTEM KWALIFIKACJI

Uczenie się przez całe życie to idea będąca częścią polityki UE. Opiera się ona na założeniu, że umiejętności obywateli mają kluczowe znaczenie dla przyszłości społeczeństw oraz że na obecnym etapie rozwoju cywilizacyjnego nie wystarcza już wykształcenie zdobyte w okresie młodości.

W celu wspierania uczenia się przez całe życie, w Polsce w 2016 r. wdrożony został Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK). Jest to system, który ma gwarantować jakość nadawanych kwalifikacji, niezależnie od tego, w jaki sposób zostały osiągnięte umiejętności odpowiadające tym kwalifikacjom. Wszystkie kwalifikacje włączone do ZSK wpisane są do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji (ZRK). Oznacza to, że odpowiadają one wymaganym standardom zapewniania jakości i że są dokładnie opisane. W rejestrze tym ujęte są tzw. kwalifikacje pełne, tj. te, które nadawane są wyłącznie w ramach systemu oświaty oraz w ramach systemu szkolnictwa wyższego i nauki, a także kwalifikacje cząstkowe. Są to kwalifikacje nabyte w zawodzie, kwalifikacje potwierdzone dyplomami mistrza i świadectwami czeladniczymi, kwalifikacje nadawane po ukończeniu studiów podyplomowych, kursów, szkoleń, a także kwalifikacje uregulowane i kwalifikacje rynkowe.

Minister Finansów włączył do ZSK cztery kwalifikacje rynkowe z zakresu rachunkowości, tj.:

- wspomaganie obsługi procesów księgowych – kwalifikacja ta skierowana jest do osób posiadających umiejętność wykonywania prostych, podstawowych i typowych zadań, dotyczących dokumentowania i ewidencjonowania operacji gospodarczych;
- obsługa procesów księgowych – kwalifikacja ta potwierdza umiejętność wykonywania zadań dotyczących samodzielnego dokumentowania i ewidencjonowania powszechnie występujących operacji gospodarczych;
- zarządzanie procesami księgowymi – kwalifikacja ta potwierdza umiejętność wykonywania złożonych zadań oraz rozwiązywania nietypowych problemów wynikających z zarządzania procesami księgowymi w przedsiębiorstwach oraz w organizacjach pozarządowych i innych jednostkach;

- zarządzanie procesami płacowymi – kwalifikacja ta skierowana jest do osób uczestniczących w procesie strategicznego kształtowania w zakładzie pracy polityki wynagrodzenia oraz posiadających umiejętność rozwiązywania złożonych problemów dotyczących polityki płacowej.

Szczegółowe informacje na temat ww. kwalifikacji dostępne są na stronie rejestr.kwalifikacje.gov.pl/.

KSIĘGOWY – DEFINICJA

Pojęcie „księgowy” nie ma przypisanej jednej spójnej definicji. Profesja księgowego jest niejednorodna i z uwagi na różnorodny zakres obowiązków, kwalifikacje, umiejętności, szczebel zatrudnienia itp., trudno jest opracować jedną uniwersalną definicję. Terminem „księgowy” określa się przede wszystkim osobę, która wykonuje czynności księgowe lub wchodzące w zakres rachunkowości. Znaczenie ma również przygotowanie do wykonywania zawodu oraz posiadanie odpowiednich umiejętności¹⁴. Księgowi znajdują zatrudnienie zarówno w firmach, jak i instytucjach (zajmując różne stanowiska). Mogą też prowadzić działalność na własny rachunek, bądź pracować w biurach rachunkowych. Obok prowadzenia ksiąg rachunkowych oraz innych ewidencji, sporządzania sprawozdań finansowych, deklaracji podatkowych i zusowskich osobom tym powierza się liczne inne obowiązki, np. w zakresie wykonywania kontroli i audytu, optymalizacji podatku, czy wspomaganie osób zarządzających w podejmowaniu decyzji¹⁵. Jednocześnie warto zauważyć, że wydany w 2009 r. przez Radę Międzynarodowych Standardów Etycznych dla Księgowych (IESBA) działającą w ramach Międzynarodowej Federacji Księgowych (IFAC), „Kodeks etyki zawodowych księgowych”¹⁶ również nie zawiera konkretnej definicji zawodu księgowego. Wskazuje jedynie, iż zawodowy księgowy to osoba będąca członkiem organizacji członkowskiej IFAC. Pojęcie to odnosi się do indywidualnych zawodowych księgowych zatrudnionych w przedsiębiorstwach i zawodowych księgowych wykonujących wolny zawód oraz ich firm. Natomiast „Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości”¹⁷ opracowany przez Stowarzyszenie Księgowych w Polsce (SKwP) będące członkiem IFAC, definiuje jedynie osobę zajmującą się rachunkowością. Określa ją jako osobę fizyczną wykonującą czynności księgowe, czynności wspomagające zarządzanie, rozliczenia podatkowe i inne rozliczenia

¹⁴ *Definicja zawodu księgowego – teoria a praktyka*, Urszula Wolszon, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 522, 2018, str. 291.

¹⁵ „Księgowy i zawody pokrewne w Polsce – definicja i klasyfikacja” – M. Kamieniecka, A. Nózka, Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, 2017, UDC 567.1, str. 324.

¹⁶ *Kodeks etyki zawodowych księgowych* opublikowany przez IFAC w kwietniu 2018 r. w języku angielskim, przetłumaczony na język polski przez Polską Izbę Biegłych Rewidentów (PIBR) w marcu 2019 r., str. 212.

¹⁷ *Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości* Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Zarząd Główny w Warszawie, wydanie drugie, Warszawa 2012, str. 14.

publicznoprawne w jednostce oraz każdą inną osobę powiązaną z rachunkowością poprzez naukę, dydaktykę lub inne formy działalności zawodowej.

KLASYFIKACJA ZAWODÓW KSIĘGOWYCH NA POTRZEBY RYNKU PRACY

Funkcjonujące na rynku pracy instytucje (np. pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego), a także urzędy statystyczne stosują „Klasyfikację zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy”¹⁸. Klasyfikacja ta jest pięciopoziomowym, hierarchicznie usystematyzowanym zbiorem zawodów i specjalności występujących na rynku pracy. Klasyfikacja ta jest przede wszystkim narzędziem wykorzystywanym do potrzeb statystyki, zatrudnienia, pośrednictwa i poradnictwa zawodowego, prowadzenia badań, analiz, prognoz i innych opracowań dotyczących rynku pracy.

Nazwy zawodów i specjalności w polskiej klasyfikacji nie pokrywają się z nazwami stanowisk występującymi w przedsiębiorstwach i instytucjach. Im wyżej w hierarchii organizacyjnej posadowione stanowisko i im większa jednostka, tym większe wymagania kierowane przez pracodawców wobec księgowych. Niezależnie od zawodu i stanowiska, jednym z najważniejszych wymogów warunkujących prawidłowe wykonanie obowiązków służbowych jest doświadczenie praktyczne¹⁹. Tabela zestawienia zawodów związanych z rachunkowością przedstawia załącznik nr 2.

KSIĘGOWY A DORADCA PODATKOWY

W ramach prac nad rozwiązaniami prawnymi odnośnie zawodu księgowego kluczową kwestią jest wskazanie zakresu czynności, do których uprawnieni byłiby księgowi, a także rozważenie, które z tych czynności i czy w ogóle, powinny zostać zastrzeżone do wykonywania przez księgowych. W tym kontekście konieczne jest odpowiednie podejście do obszaru

¹⁸ Klasyfikację zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. z 2018 r. poz. 227, z późn. zm.). Aktualizowanie klasyfikacji, w celu dostosowania do zmian zachodzących na rynku pracy (polskim i europejskim), poprzez wprowadzanie do niej nowych zawodów/specjalności, odbywa się co 2-3 lata w drodze zmian rozporządzenia. Została opracowana na podstawie Międzynarodowego Standardu Klasyfikacji Zawodów ISCO-08. Uwzględnia również poziomy kształcenia określone w Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Edukacji ISCED 2011.

¹⁹ „Księgowość i rachunkowość: rynek i zawody w Polsce” – raport sporządzony przez pracowników Banku Światowego w 2013 r. z wykorzystaniem materiałów pochodzących od osób trzecich, w ramach Programu Pomocy Technicznej w Zakresie Sprawozdawczości Finansowej (FRTAP), str. 4

zadań wykonywanych przez doradców podatkowych. Obecnie czynnością zastrzeżoną dla doradców podatkowych jest udzielanie porad, opinii i wyjaśnień z zakresu m.in. obowiązków podatkowych i celnych. Zaś czynnością doradztwa podatkowego, którą mogą wykonywać m.in. księgowi jest prowadzenie ksiąg rachunkowych, podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielanie pomocy w tym zakresie. Z zapisów tych nie wynika wprost czy czynnością zastrzeżoną jest prowadzenie bieżącego doradztwa niezbędnego do prawidłowego prowadzenia ksiąg podatkowych, czy ograniczenie to dotyczy odrębnej usługi doradztwa.

Prowadzenie ksiąg rachunkowych i sporządzanie deklaracji podatkowych czy jpk wymaga od księgowych profesjonalnej wiedzy, nie są to czynności wyłącznie techniczne. Aby prawidłowo i rzetelnie prowadzić księgi, księgowi (biura rachunkowe) muszą informować swoich klientów o zmianach przepisów i wskazywać konsekwencje tych zmian w zakresie niezbędnym do prawidłowego prowadzenia ksiąg.

Z uwagi na komplementarność zawodów księgowego i doradcy podatkowego oraz na obszary wzajemnej współpracy potrzebne jest wypracowanie rozwiązań, które uwzględnią specyfikę obydwu zawodów, bowiem sprawy księgowe i podatkowe są ze sobą ściśle związane.

REGULACJA ZAWODU A PRZEPISY UE

Ewentualne projektowane regulacje w zakresie zawodu księgowego muszą uwzględniać prawodawstwo unijne. Przed wprowadzeniem nowych przepisów w krajach UE lub zmianą istniejących przepisów, które ograniczają dostęp do zawodów regulowanych lub wykonywania tych zawodów, państwa członkowskie zobowiązane są do przeprowadzenia oceny proporcjonalności wymogów oraz do informowania Komisji Europejskiej o wynikach tej oceny. Natomiast po przyjęciu nowych lub zmienionych przepisów państwa członkowskie mają obowiązek monitorowania ich zgodności z zasadą proporcjonalności. Zasady oceny proporcjonalności określa dyrektywa 2018/958 w sprawie analizy proporcjonalności przed przyjęciem nowych regulacji dotyczących zawodów²⁰, która stanowi uzupełnienie dyrektywy 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych²¹. Dyrektywa 2018/958 ma na celu zapobieganie nieuzasadnionym ograniczeniom dostępu do zawodów regulowanych lub wykonywania tych zawodów oraz zapewnienie przejrzystości i właściwego

²⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/958 z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie analizy proporcjonalności przed przyjęciem nowych regulacji dotyczących zawodów (Dz. Urz. UE L 173 z 09.07.2018, str. 25).

²¹ Dyrektywa 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz. Urz. UE L 255 z 30.09.2005, str. 22, z późn. zm.).

funkcjonowania rynku wewnętrznego. Kraje UE muszą zapewnić, aby nowe lub zmieniane przepisy były uzasadnione i proporcjonalne z punktu widzenia celów interesu publicznego uznanych przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, takich jak porządek publiczny, bezpieczeństwo publiczne i zdrowie publiczne, ochrona konsumentów, usługobiorców i pracowników, zabezpieczenie skuteczności nadzoru podatkowego, walka z nadużyciami finansowymi i zapobieganie uchylaniu się od opodatkowania i unikanie opodatkowania, ochrona środowiska.

Rozdział 2

ZAWÓD KSIĘGOWEGO – KIERUNKI ROZWOJU

Z przeprowadzonego badania ankietowego, można było wysnuć wniosek, że nie wszystkie założenia deregulacji udało się osiągnąć. Pojawiały się również sygnały z rynku dotyczące potrzeby uregulowania zawodu księgowego. Jeżeli spojrzymy na liczbę przedsiębiorstw prowadzących²² księgi rachunkowe (295 761 firm), podatkową księgę przychodów i rozchodów (1 446 817 firm), ewidencję przychodów (393 718 firm), kartę podatkową (75 308 firm) można zauważyć, że są to dane znaczące. Z uwagi, iż to Minister Finansów pełni rolę organu odpowiedzialnego za regulacje dotyczące zawodów księgowych, pozwalamy sobie zaprezentować niniejsze opracowanie w celu zebrania ustrukturyzowanych opinii, co do możliwych kierunków rozwoju zawodu księgowego.

Jednym z możliwych kierunków działań, postulowanych przez niektóre środowiska, jest włączenie zawodu księgowego do katalogu zawodów regulowanych. Oznaczałoby to, że czynności określone w przepisach prawa, do wykonywania których niezbędne jest posiadanie uprawnień księgowego mogłyby wykonywać jedynie te osoby, które mają odpowiednie zezwolenie, uzyskane po spełnieniu ściśle określonych warunków. Innymi słowy byłyby to czynności zastrzeżone dla zawodu księgowego. Tym samym osoby nieposiadające uprawnień księgowego nie mogłyby wykonywać tych czynności. Do rozważenia w tej koncepcji jest kwestia uzyskiwania odrębnych uprawnień przez podmioty chcące prowadzić np. usługowo określone/zastrzeżone czynności.

Alternatywnym rozwiązaniem jest profesjonalizacja zawodu księgowego. Rozwiązanie to umożliwiłoby zdobycie uprawnień zawodowych nadawanych przez wybraną instytucję, potwierdzających posiadane kwalifikacje i umiejętności. Nałożyłoby także określone obowiązki m.in. doskonalenia zawodowego, przestrzegania zasad etyki zawodowej oraz wprowadziłoby nadzór. Jednocześnie nie ograniczałoby możliwości wykonywania czynności z zakresu księgowości przez osoby nieposiadające takich uprawnień. A więc to klient (osoba zatrudniająca księgowego) decydowałiby z czyich usług skorzystać.

Możliwe jest również pozostawienie obecnego stanu prawnego bez istotnych zmian, tzn. niewprowadzanie zawodu regulowanego ani systemu zakładającego instytucjonalną profesjonalizację zawodu księgowego, ale oparcie się wyłącznie na kwalifikacjach rynkowych, w tym m.in. włączonych do ZSK.

²² Dane GUS za 2019 r.

Poniżej przedstawiamy pytania oraz prosimy Państwa o opinie w ustrukturyzowanej formie, tak aby łatwiej było pogrupować odpowiedzi i wytyczyć dalsze kierunki działań. Aby uniknąć nieporozumień w sferze terminologicznej w ramach pytań o regulację, profesjonalizację lub rynkowe podejście do zawodu księgowego, wskazujemy pewne obszary, które będą wymagały określenia w poszczególnych rozwiązaniach, za którymi mogą opowiadać się ankietowani. Uporządkuje to, w naszej ocenie, przebieg dyskusji. Tym niemniej będziemy wdzięczni za wszelkie komentarze i potencjalne propozycje.

REGULACJA ZAWODU KSIĘGOWEGO

ZAKRES REGULACJI

Pytając o potrzebę uregulowania zawodu księgowego mamy na myśli rozwiązanie zakładające włączenie zawodu księgowego do katalogu zawodów regulowanych i uregulowanie czynności zastrzeżonych dla poszczególnych grup objętych daną regulacją. W zależności od przyjętego i pożądanego przez rynek podejścia regulacja mogłaby dotyczyć:

- pracowników księgowości począwszy od pracowników średniego szczebla przez personel zajmujący stanowiska specjalistów i kierowników, lub
- jedynie osób podpisujących sprawozdanie finansowe.

Możliwe byłoby wprowadzenie działalności regulowanej przez biura rachunkowe świadczące usługi księgowe na rzecz osób trzecich, czyli podobnie jak to miało miejsce przed deregulacją.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż przyjęcie rozwiązania zakładającego regulację zawodu księgowego wiązałoby się z koniecznością rozstrzygnięcia poniższych kwestii:

► OKREŚLENIE CZYNNOŚCI ZASTRZEŻONYCH

określenie katalogu czynności do wykonywania, których niezbędne jest posiadanie uprawnień księgowego; katalog mógłby obejmować np. czynności ujęte w art. 4 ust. 3 pkt 2-6 ustawy o rachunkowości lub też ograniczać się jedynie do podpisywania sprawozdań finansowych jednostki jako osoba, o której mowa w art. 52 ust. 2 ustawy o rachunkowości

► NADAWANIE TYTUŁU

1) wskazanie instytucji (jednej lub więcej) nadających i odbierających uprawnienia księgowego, a także publikujących w celach informacyjnych na swojej stronie internetowej rejestr osób posiadających uprawnienia księgowe; wskazanie komisji egzaminacyjnej jako podmiotu prowadzącego postępowanie kwalifikacyjne dla kandydatów ubiegających się o uprawnienie księgowego

- 2) określenie warunków uzyskania uprawnień księgowego (m.in. poziom wykształcenia, wiedza teoretyczna i praktyczna, a także zakres egzaminu dostosowane do zakresu czynności, do których uprawnia tytuł oraz zgodne z wymaganiami określonymi w Międzynarodowych Standardach Edukacyjnych w zakresie wstępnego rozwoju zawodowego kandydatów na zawodowych księgowych)
- 3) wskazanie przypadków, w których możliwe byłoby uzyskanie uprawnień księgowego bez konieczności zdawania egzaminu
- 4) wskazanie możliwości zaliczenia części egzaminów w postępowaniu o uzyskanie uprawnień księgowego na podstawie zdobytych wcześniej kwalifikacji rynkowych np. ZSK czy zdanych egzaminów na uczelni wyższej
- 5) ewentualne wskazanie możliwości zaliczenia części egzaminów w postępowaniu o uzyskanie uprawnień księgowego na podstawie posiadanego świadectwa kwalifikacyjnego/certyfikatu księgowego wydanego przez Ministra Finansów (do 2014 r.)
- 6) określenie przesłanek do odebrania uprawnień księgowego, w tym m.in. skazanie prawomocnym wyrokiem sądu za ściśle określony katalog przestępstw, zaprzestanie spełnienia warunków do uzyskania uprawnień księgowego
- 7) stworzenie narzędzia służącego do wyszukiwania osób posiadających uprawnienia księgowego, dostępnego na stronach organu pełniącego nadzór nad księgowymi jeżeli do nadawania kwalifikacji będzie uprawniona więcej niż jedna instytucja

► OKREŚLENIE OBOWIĄZKÓW KSIĘGOWEGO

mogłyby to obejmować m.in.:

- przestrzeganie zasad etyki zawodowej
- stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz aktualizowanie wiedzy poprzez cykliczne doskonalenie zawodowe
- odpowiedzialność dyscyplinarną

► WSKAZANIE PODMIOTÓW UPRAWNIONYCH DO WYKONYWANIA CZYNNOŚCI ZASTRZEŻONYCH

- 1) określenie warunków uzyskania wpisu na listę biur rachunkowych i skreślenia z tej listy
- 2) wskazanie instytucji (jednej lub więcej) jako organów dokonujących wpisu na listę księgowych/biur rachunkowych i skreślenia z tej listy
- 3) określenie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej na biura rachunkowe

► WPROWADZENIE NADZORU

wskazanie organu sprawującego nadzór odpowiednio nad osobami, które uzyskały uprawnienie księgowego (m.in. poprzez weryfikowanie odbycia obowiązkowego

doskonalenia zawodowego, prowadzenie postępowania dyscyplinarnego) i podmiotami wpisanymi na listę biur rachunkowych

► OKREŚLENIE ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

środki na funkcjonowanie systemu regulacji mogłyby pochodzić np. z opłat wnoszonych przez osoby ubiegające się o uzyskanie uprawnienia zawodowego i ze składek członkowskich tych, którzy uprawnienia te już nabyli, ewentualnie z opłat wnoszonych przez jednostki ubiegające się o wpis na listę biur rachunkowych i wpłat dokonywanych przez jednostki, które są już wpisane

ZALETY:

- w powszechnym odbiorze uprawnienia nadawane przez organ państwowy lub organ wyznaczony ustawowo cieszą się większym uznaniem aniżeli uprawnienia nadawane przez instytucje rynkowe
- podnoszenie kwalifikacji, uaktualnianie wiedzy poprzez systematyczne doskonalenie zawodowe
- możliwość wyeliminowania z zawodu osób, które nie spełniają określonych warunków
- wzrost jakości wykonywanych czynności zawodowych, w tym m.in. wzrost jakości sprawozdań finansowych w szczególności tych, które nie są badane przez biegłego rewidenta
- zwiększenie pewności obrotu gospodarczego
- publikowanie na stronie internetowej wyznaczonej instytucji (jednej lub więcej) i aktualizowanie rejestru osób z uprawnieniem księgowego
- stworzenie systemu (narzędzia), który pozwoli potencjalnym klientom na rzetelną i wiarygodną ocenę jakości świadczonych usług księgowych przez podmiot uprawniony do zawodowego wykonywania czynności zastrzeżonych / biuro rachunkowe
- możliwość gromadzenia danych statystycznych na temat rynku usług księgowych

WADY:

- ograniczenie dostępu do świadczenia usług księgowych
- obciążenia z tytułu kosztów uzyskania uprawnień księgowego, wpisu do rejestru oraz objęcia osób z uprawnieniami księgowego nadzorem
- obciążenia dla podmiotów uprawnionych do zawodowego wykonywania czynności zastrzeżonych / biur rachunkowych z tytułu wpisu na listę oraz objęcia ich nadzorem
- konieczność raportowania do UE jako zawodu regulowanego
- wzrost stawek cen za usługi księgowe

REGULACJA ZAWODU KSIĘGOWEGO – PYTANIA:

- 1.1. Czy uważacie Państwo, że księgowy powinien być zawodem regulowanym? Prosimy o przedstawienie krótkiej argumentacji.
- 1.2. Jeśli tak, jaki powinien być zakres czynności zastrzeżonych? Czy wprowadzenie regulacji powinno dotyczyć wykonywania zawodu księgowego, prowadzenia biura rachunkowego czy może wyłącznie podpisywania sprawozdań finansowych? Inne propozycje?
- 1.3. Czy macie Państwo uwagi do przedstawionych obszarów wymagających określenia dotyczących nadawania uprawnień, obowiązków księgowych i podmiotów świadczących usługi księgowe, nadzoru czy finansowania?
- 1.4. Czy macie Państwo uwagi do wskazanych zalet i wad rozwiązania polegającego na regulacji zawodu księgowego oraz czy identyfikujecie Państwo inne zalety i wady?
- 1.5. Czy macie Państwo inne uwagi do rozwiązania zakładającego regulację zawodu księgowego?

PROFESJONALIZACJA ZAWODU KSIĘGOWEGO

ZAKRES REGULACJI

Przez profesjonalizację zawodu księgowego rozumiemy usystematyzowanie zawodu księgowego, w tym m.in. zdefiniowanie zawodu, określenie czynności zawodowych, wprowadzenie dobrowolnej certyfikacji zawodowej. Celem tego działania byłoby podniesienie bezpieczeństwa usług księgowych, a także podniesienie prestiżu zawodu księgowego oraz wzrost jakości pracy wykonywanej przez księgowych.

Rozwiązanie to nie wiązałoby się z wprowadzeniem zawodu regulowanego, gdyż nie byłyby prawnie określone czynności zastrzeżone. W tym rozwiązaniu istniałaby możliwość (a nie prawny obowiązek) zdobycia kwalifikacji zawodowych popartych uzyskaniem tytułu zawodowego certyfikowanego księgowego wydawanego przez organ państwowy lub wyznaczony ustawowo.

Przyjęcie rozwiązania zakładającego profesjonalizację zawodu księgowego wiązałoby się z koniecznością rozstrzygnięcia poniższych kwestii:

► OKREŚLENIE CZYNNOŚCI ZAWODOWYCH

katalog czynności zawodowych mógłby obejmować m.in. czynności ujęte w art. 4 ust. 3 pkt 2-6 ustawy o rachunkowości:

- prowadzenie, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym

- okresowe ustalanie lub sprawdzanie drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów
- wycena aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego
- sporządzanie sprawozdań finansowych
- gromadzenie i przechowywanie dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ustawą

oraz ewentualnie czynności takie jak:

- zarządzanie kosztami i finansami
- kształtowanie procesu płacowego
- nadzorowanie procesu płacowego
- rozliczanie składek ZUS

► NADAWANIE TYTUŁU

- 1) wskazanie instytucji (jednej lub więcej) nadających i odbierających tytuł certyfikowanego księgowego, a także publikujących w celach informacyjnych na stronie internetowej rejestr osób, posiadających te uprawnienia; wskazanie komisji egzaminacyjnej jako podmiotu prowadzącego postępowanie kwalifikacyjne dla kandydatów ubiegających się o tytuł certyfikowanego księgowego
- 2) określenie warunków uzyskania tytułu certyfikowanego księgowego (m.in. poziom wykształcenia, wiedza teoretyczna i praktyczna, a także zakres egzaminu dostosowane do zakresu czynności, do których uprawnia tytuł oraz zgodne z wymaganiami określonymi w Międzynarodowych Standardach Edukacyjnych w zakresie wstępnego rozwoju zawodowego kandydatów na zawodowych księgowych)
- 3) wskazanie przypadków, w których możliwe byłoby uzyskanie tytułu certyfikowanego księgowego bez konieczności zdawania egzaminu
- 4) wskazanie możliwości zaliczenia części egzaminów w postępowaniu o uzyskanie tytułu zawodowego na podstawie zdobytych wcześniej kwalifikacji rynkowych czy zdanych egzaminów na uczelni wyższej
- 5) ewentualne wskazanie możliwości zaliczenia części egzaminów w postępowaniu o uzyskanie tytułu zawodowego na podstawie posiadanego świadectwa kwalifikacyjnego/certyfikatu księgowego wydanego przez Ministra Finansów (do 2014 r.)
- 6) określenie przesłanek do odebrania tytułu certyfikowanego księgowego, w tym m.in. skazanie prawomocnym wyrokiem sądu za ściśle określony katalog przestępstw, zaprzestanie spełnienia warunków do uzyskania tytułu certyfikowanego księgowego
- 7) stworzenie narzędzia służącego do wyszukiwania osób posiadających tytuł certyfikowanego księgowego, dostępnego na stronach organu pełniącego nadzór nad certyfikowanymi księgowymi jeżeli do nadawania kwalifikacji będzie uprawniona więcej niż jedna instytucja

► OKREŚLENIE OBOWIĄZKÓW KSIĘGOWEGO

mogłoby to obejmować m.in.:

- przestrzeganie zasad etyki zawodowej
- stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz aktualizowanie wiedzy poprzez cykliczne doskonalenie zawodowe
- zawarcie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej

► WPROWADZENIE NADZORU

wskazanie organu sprawującego nadzór nad wykonywaniem zawodu przez osoby z tytułem certyfikowanego księgowego (m.in. poprzez weryfikowanie odbycia obowiązkowego doskonalenia zawodowego, postępowanie dyscyplinarne); tym samym nadzór dotyczyłby tych usług księgowych, które byłyby świadczone przez osoby, które dobrowolnie zdecydowały się na uzyskanie kwalifikacji i ich utrzymywanie, w tym poddanie nadzorowi; do decyzji usługobiorców należałoby czy korzysta z „usług certyfikowanych” czy nie

► OKREŚLENIE ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

środki na funkcjonowanie tego rozwiązania mogłyby pochodzić np. z opłat osób ubiegających się o uzyskanie tytułu certyfikowanego księgowego wnoszonych w ramach postępowania kwalifikacyjnego oraz ze składek członkowskich uiszczanych przez osoby, które tytuł ten uzyskały

ZALETY:

- w powszechnym odbiorze certyfikaty wydawane przez organ państwowy lub wyznaczoną ustawowo instytucję cieszą się większym uznaniem aniżeli certyfikaty wydawane przez instytucje rynkowe
- podnoszenie kwalifikacji, uaktualnianie wiedzy poprzez systematyczne doskonalenie zawodowe
- wzrost jakości wykonywanych czynności zawodowych
- poprawa bezpieczeństwa usługobiorcy
- publikowanie na stronie internetowej wyznaczonej instytucji (jednej lub więcej) i aktualizowanie rejestru osób z tytułem certyfikowanego księgowego
- możliwość wyboru pomiędzy osobami nieposiadającymi uprawnień a „certyfikowanym” księgowym zweryfikowanym przez organ państwowy lub wyznaczoną ustawowo instytucję
- możliwość zdobycia certyfikatu państwowego – wyrównanie szans z osobami, które legitymują się certyfikatem państwowym uzyskanym do 2014 r.
- brak konieczności raportowania do UE odnośnie zawodu regulowanego

WADY:

- obciążenia z tytułu kosztów uzyskania tytułu certyfikowany księgowy, wpisu do rejestru oraz objęcia osób z tytułem nadzorem
- brak nadzoru nad wykonywaniem usług przez księgowych, którzy nie zdecydują się na certyfikację państwową, część z nich może świadczyć usługi o niskiej jakości, które będą „wygrywać” w konkurencji cenowej
- możliwy wzrost stawek cen za usługi księgowe świadczone przez „certyfikowanych” księgowych

PROFESJONALIZACJA ZAWODU KSIĘGOWEGO – PYTANIA:

- 2.1. Czy w Państwa opinii właściwym byłoby wprowadzenie profesjonalizacji zawodu księgowego? Prosimy o przedstawienie krótkiej argumentacji.
- 2.2. Jeśli tak, czy profesjonalizacja powinna być oparta na zdefiniowaniu zawodu księgowego i określeniu katalogu czynności wchodzących w zakres wykonywania tego zawodu przy jednoczesnym wskazaniu braku czynności zastrzeżonych, do wykonywania których konieczny byłby tytuł zawodowy certyfikowany księgowy?
- 2.3. Czy macie Państwo uwagi do przedstawionych obszarów wymagających określenia dotyczących nadawania uprawnień, obowiązków księgowych, nadzoru czy finansowania?
- 2.4. Czy macie Państwo uwagi do wskazanych zalet i wad rozwiązania polegającego na profesjonalizacji zawodu księgowego oraz czy identyfikujecie Państwo inne zalety i wady?
- 2.5. Czy macie Państwo inne uwagi do rozwiązania zakładającego profesjonalizację zawodu księgowego?

KWALIFIKACJE RYNKOWE W ZAWODZIE KSIĘGOWEGO

ZAKRES REGULACJI

Pozostawienie obecnego stanu prawnego bez istotnych zmian przy założeniu dalszego rozwoju kwalifikacji rynkowych, m.in. w ramach ZSK.

Obecnie usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych to działalność gospodarcza w myśl przepisów ustawy – Prawo przedsiębiorców. Katalog czynności wykonywanych w ramach usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych określa art. 4 ust. 3 pkt 2-6 ustawy o rachunkowości, tj.:

- prowadzenie, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym
- okresowe ustalanie lub sprawdzanie drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów
- wycena aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego
- sporządzanie sprawozdań finansowych
- gromadzenie i przechowywanie dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ustawą.

Czynności świadczone w ramach usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych może wykonywać każdy kto ma pełną zdolność do czynności prawnych i nie był skazany prawomocnym wyrokiem sądu za ściśle określony katalog przestępstw. Przedsiębiorca wykonujący działalność w postaci świadczenia usług księgowych jest obowiązany do zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością (obowiązkowi tego nie nakłada się na biegłych rewidentów i doradców podatkowych, którzy ubezpieczyli się od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przy wykonywaniu tych zawodów).

Pozostanie przy obecnym systemie prawnym umożliwiłoby zachowanie rynkowych mechanizmów certyfikacji księgowych, weryfikowanie księgowych pracujących w outsourcingu przez rynek (jakości świadczonych przez nich usług księgowych), a także swobodne kształtowanie cen usług księgowych. Zapewniałoby również większy dostęp do zawodów i profesji księgowych nie wprowadzając do polskiego porządku prawnego przepisów regulujących dostęp do nowego zawodu regulowanego i wykonywanie tego zawodu. Podejście to pozostaje w zgodzie z polityką UE – uczenia się przez całe życie (więcej informacji na ten temat zamieszczono w części dotyczącej Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji).

ZALETY:

- nieograniczony dostęp do wykonywania zawodu
- umiarkowany poziom cen dzięki konkurencji wśród podmiotów świadczących usługi księgowe
- szeroka dostępność usług księgowych
- brak kosztów związanych z dostępem do zawodu, utrzymania tytułu zawodowego, funkcjonowania nadzoru nad zawodem
- dobrowolność podnoszenia kwalifikacji oraz uaktualnianie wiedzy przez osoby chcące świadczyć usługi księgowe na wysokim poziomie
- rynkowa weryfikacja księgowych pracujących w outsourcingu
- certyfikacja księgowych przez instytucje rynkowe

WADY:

- w powszechnym odbiorze certyfikaty wydawane przez organ państwowy lub wyznaczoną ustawowo instytucję cieszą się większym uznaniem aniżeli certyfikaty wydawane przez instytucje rynkowe
- słaba rozpoznawalność certyfikacji usług księgowych wydawanych przez instytucje rynkowe
- brak możliwości zdobycia certyfikatu państwowego – nierówna konkurencja z osobami, które legitymują się takim certyfikatem uzyskanym do 2014 r.
- brak możliwości weryfikacji jakości usług księgowych w sposób inny niż rynkowy

KWALIFIKACJE RYNKOWE W ZAWODZIE KSIĘGOWEGO – PYTANIA:

- 3.1. Czy uważacie Państwo, że powinno się pozostawić obecny stan prawny nieograniczający dostępu do wykonywania zawodu księgowego? Prosimy o przedstawienie krótkiej argumentacji.
- 3.2. Jakie byłyby w Państwa opinii możliwe usprawnienia obecnego systemu opartego na kwalifikacjach rynkowych?
- 3.3. Czy macie Państwo uwagi do wskazanych zalet i wad rozwiązania oraz czy identyfikujecie Państwo inne zalety i wady?
- 3.4. Czy macie Państwo inne uwagi do rozwiązania polegającego na zachowaniu rynkowych mechanizmów uzyskiwania kwalifikacji w zawodzie księgowego?

INNE PROPOZYCJE

Jeżeli macie Państwo inne propozycje dotyczące możliwych kierunków rozwoju zawodu księgowego, prosimy o odpowiedź na poniższe pytanie.

- 4.1. Czy widzicie Państwo możliwości działania w zakresie rozwoju zawodu księgowego inne niż obecny system oparty na mechanizmach rynkowych, profesjonalizacja czy też regulacja zawodu księgowego?

Podsumowanie

Szerokie konsultacje społeczne pozwolą nam ocenić, czy istnieje konieczność podjęcia działań, w tym legislacyjnych, odnośnie zawodu księgowego. Przekazując niniejszy dokument chcemy poznać Państwa opinie na ten temat. Dlatego uprzejmie prosimy wszystkich zainteresowanych o głos w dyskusji, w tym o ustosunkowanie się do przedstawionych pytań. Jesteśmy też otwarci na wszystkie inne Państwa propozycje, które przyczyniłyby się do poprawy jakości świadczenia usług księgowych.

ZAŁĄCZNIK NR 1

PRZYKŁADY REGULACJI ZAWODU KSIĘGOWEGO W KRAJACH EUROPEJSKICH²³

Francja

We Francji zawód księgowego jest uregulowany. Osoby z zastrzeżonym tytułem biegłego księgowego (*expert-comptable*) przynależą obligatoryjnie do organizacji zawodowej biegłych księgowych (CSOEC) podlegającej nadzorowi Ministerstwa Finansów. Biegłych księgowych jest 21 tys. Aby zostać biegłym księgowym we Francji należy posiadać dyplom magistra, 3-letnie doświadczenie praktyczne (organizowane i kontrolowane przez organizację zawodową) i zdać egzamin zawodowy (administrowany przez Ministerstwo Edukacji). Kandydat do zawodu księgowego podlega obowiązkowemu UDZ, kontroli jakości i systemowi dyscyplinarnemu (realizowanemu przez sądy powszechne). Obowiązkową rejestrację (bezpłatną) przeprowadza organizacja zawodowa CSOEC. Biegły księgowy musi się ubezpieczyć od odpowiedzialności cywilnej oraz wskazać adres prowadzenia działalności.

Działania zastrzeżone dla biegłego księgowego:

- badania umowne (badania statutowe są zastrzeżone dla biegłych rewidentów), przegląd i kompilacja sprawozdań finansowych; usługi księgowe na rzecz przedsiębiorstw.

Działania autoryzowane:

- doradztwo podatkowe, społeczne, finansowe i prawne, gdy są zatrudnieni w charakterze doradców księgowych klienta. Od niedawna mają możliwość świadczenia usług na rzecz osób fizycznych.

Belgia

W Belgii mamy do czynienia z prawnie chronionym tytułem biegłego księgowego (*expert-comptable*) mimo, iż prowadzenie ksiąg rachunkowych nie jest czynnością zastrzeżoną podobnie jak usługi doradztwa podatkowego. Biegłych (certyfikowanych) księgowych jest około 5 tys. (4,3 tys. z nich ma równocześnie tytuł biegłego doradcy podatkowego). Analogicznie jest 5,5 tys. biegłych doradców podatkowych, spośród których 4,3 tys. posiada tytuł biegłego księgowego. Zarówno biegli księgowi jak i biegli doradcy podatkowi należą obligatoryjnie do tej samej organizacji zawodowej (Instytut Doradców Podatkowych i Księgowych). Co roku 170 osób pomyślnie zdaje egzamin na biegłego księgowego. Grupa ta jest nadzorowana przez organizację zawodową, która podlega pod publiczny nadzór. Funkcjonuje UDZ, system kontroli jakości i sankcji (orzekanych przez niezależną

²³ Informacje z dokumentu pt. *Przegląd regulacji zawodu księgowego w krajach UE oraz innych krajach europejskich*, Warszawa 26.03.2021 r. Przegląd opracowany przez Stowarzyszenie Księgowych w Polsce.

izbę złożoną z przedstawicieli zawodu pod przewodnictwem sędziego). Aby zostać biegłym księgowym, należy posiadać wyższe wykształcenie (licencjat lub magisterium), zdać test wstępny, odbyć przynajmniej 3-letni staż a na koniec zdać pisemny i ustny egzamin przed komisją. Po zdaniu egzaminów, złożeniu ślubowania i wpisaniu do rejestru zawodowego konieczne jest ubezpieczenie się od odpowiedzialności cywilnej oraz wskazanie siedziby prowadzenia działalności.

Działania zastrzeżone dla biegłego księgowego:

- działalność związana z opublikowaniem sprawozdania finansowego np. przegląd sprawozdań, wyceny, rachunkowość śledcza, specjalne zlecenia wynikające z prawa spółek oraz innych przepisów prawa.

Działania autoryzowane:

- prowadzenie ksiąg rachunkowych
- doradztwo podatkowe (nie jest prawnie uregulowane ani zastrzeżone dla biegłych doradców podatkowych, których tytuł jest prawnie chroniony).

Niemcy

W Niemczech wszystkie usługi księgowe (z wyjątkiem badania) na rzecz stron trzecich może świadczyć doradca podatkowy (*steuerberater*). Jednakże zastrzeżone dla doradców podatkowych (jest 87,5 tys.) pozostają wszystkie działania i usługi związane z podatkami. W kontekście usług księgowych tylko ten tytuł zawodowy podlega prawnej ochronie. Doradcy podatkowi nie mogą być zatrudniani w firmach ani prowadzić jakiegokolwiek innej działalności gospodarczej poza wykonywaniem wolnego zawodu. Na rynku księgowym występują także inne specjalizacje, takie jak księgowy bilansista (*bilanzbuchhalter*), księgowy (*buchhalter*) i kontroler (*controller*) – te tytuły zawodowe nie podlegają jednak prawnej ochronie (tak jak ma to miejsce w Austrii, gdzie występuje podobne nazewnictwo zawodowe), a ich przedstawiciele nie ponoszą odpowiedzialności zawodowej z tytułu wykonywanych usług. Usługi tych ostatnich są też znacznie tańsze. Doradca podatkowy liczy min. 100 euro za 1h. Księgowy bilansista (*bilanzbuchhalter*) lub księgowy (*buchhalter*) mogą pomóc w wypełnianiu dokumentów księgowych, ale nie wolno im np. składać sprawozdań finansowych ani zeznań podatkowych. Aby zostać doradcą podatkowym należy posiadać wykształcenie uniwersyteckie (tytuł licencjata lub magistra lub wykształcenie ekonomiczne), odbyć praktykę zawodową (2-letnią, 3-letnią lub 7-10 letnią w zależności od wykształcenia) oraz zdać egzamin pisemny (trzy 6-godzinne egzaminy przez 3 dni) oraz egzamin ustny (zdawalność na poziomie 50%, opłata za egzamin 1.000 euro, można poprawiać egzamin 2-krotnie). Doradcy podatkowi składają ślubowanie, muszą się ubezpieczyć od odpowiedzialności cywilnej i wskazać siedzibę wykonywania zawodu. Doradcy podatkowi nie podlegają nadzorowi.

Luksemburg

W Luksemburgu zawód jest uregulowany a tytuł dyplomowanego księgowego podlega ochronie. Osoby legitymizujące się tym tytułem (1168 osób) mają obowiązek przynależności do organizacji zawodowej i wnoszenia z tego tytułu opłaty rocznej 450 euro. Podlegają nadzorowi i systemowi dyscyplinarnemu organizacji zawodowej. Aby zostać zawodowym księgowym konieczne jest posiadanie wykształcenia wyższego (przynajmniej tytuł licencjata), odbycie 3-letniej praktyki zawodowej oraz uzupełniających szkoleń. Nie ma egzaminu. Kontrola jakości opiera się na ocenach przeprowadzanych na zasadzie wzajemności przez praktyków (*peer-review*). Zawodowi księgowi muszą się ubezpieczyć od odpowiedzialności cywilnej oraz wskazać siedzibę.

Działania zastrzeżone dla dyplomowanego księgowego:

- prowadzenie ksiąg, sporządzanie rocznych sprawozdań finansowych i analiza finansowa podmiotów.

Działania autoryzowane:

- pomoc przy rejestracji firm, kadry i płace, doradztwo podatkowe i sporządzanie deklaracji podatkowych, przeprowadzanie umownych audytów ksiąg rachunkowych (nie statutowych).

Portugalia

W Portugalii zawód księgowego jest uregulowany. Co ciekawe, jest tam 71 tys. certyfikowanych zawodowych księgowych i tylko 1,5 tys. biegłych rewidentów. Certyfikowani księgowi (*contabilista certificado*) muszą obligatoryjnie przynależeć do Stowarzyszenia Certyfikowanych Księgowych Portugalii (OOC), które podlega publicznemu nadzorowi Ministerstwa Finansów. Kandydat na certyfikowanego księgowego powinien się wykazać co najmniej dyplomem licencjata uzyskanym na wyższej uczelni uznanej w Portugalii lub ukończyć kurs licencjacki lub podyplomowy obejmujący treści wymagane przez program kształcenia w zakresie rachunkowości określony przez OOC. Niezbędne jest także wykazanie się doświadczeniem praktycznym, które podlega sprawdzeniu. Wstępna kwalifikacja kończy się egzaminem zawodowym, który ocenia wiedzę kandydata z obszaru rachunkowości finansowej, zarządczej, podatków, etyki zawodowej oraz statutu i regulaminu organizacji zawodowej OOC. Co roku do egzaminu zawodowego przystępuje ponad 2 tys. kandydatów. Zdawalność tego egzaminu jest na poziomie 18%.

Po zdaniu egzaminu następuje wpis do rejestru zawodowego prowadzonego przez organizację zawodową (koszt 300 – 400 euro). Niezbędne jest ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej oraz wskazanie adresu siedziby prowadzenia działalności. Nie składa się ślubowania. Organizacja zawodowa monitoruje jakość wykonywanych usług, a w razie niespełnienia standardów stosuje środki dyscyplinarne. Obowiązek UDZ.

Działania zastrzeżone dla certyfikowanego księgowego:

- sporządzanie i prezentowanie sprawozdań finansowych zgodnie z krajowymi zasadami rachunkowości,
- funkcje i działania związane z działalnością gospodarczą spółek oraz innych podmiotów, których podjęcia i osobistego zaangażowania się przez niezależnego certyfikowanego księgowego wymaga prawo,
- działania przypisane lub wymagane przez prawo, mające związek z interesem publicznym.

Działania autoryzowane:

- doradztwo i inne usługi z zakresu posiadanego wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, m.in. wyceny, ekspertyzy, działania arbitrażowe, plany reorganizacji i restrukturyzacji spółek, analizy finansowe, studia wykonalności ekonomiczno-finansowej, szkolenia zawodowe, opracowania i opinie dotyczące zagadnień księgowych, przegląd zeznań podatkowych, sporządzanie ankiet, opinii oraz inne formy wsparcia i doradztwa w sprawach podatkowych a także przegląd raportów środowiskowych i raportów zrównoważonego rozwoju,
- prowadzenie wykładów na uczelniach wyższych,
- zasiadanie w komitetach audytu, radach nadzorczych, innych podmiotach.

Węgry

Na Węgrzech zawód księgowego jest uregulowany. Oznacza to w praktyce, że prowadzenie ksiąg rachunkowych, sporządzanie rocznych sprawozdań finansowych, prawo do reprezentowania klienta przed krajowymi władzami podatkowymi zostało powierzone i zastrzeżone dla zarejestrowanych dyplomowanych księgowych (*mérlegképes könyvelő*), których jest około 53 tys., i tylko ta grupa zawodowa, podlegająca nadzorowi Ministerstwa Finansów, może świadczyć usługi księgowe. Rozporządzenie ministerialne reguluje również działalność zawodową osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach, które odpowiadają za sporządzanie sprawozdań finansowych. Dokładnie rzecz ujmując, w myśl ustawy o rachunkowości prawo do świadczenia usług księgowych oraz stosowny wpis w rejestrze musi uzyskać każdy, kto chce świadczyć usługi księgowe i sporządzać roczne, uproszczone lub skonsolidowane sprawozdanie finansowe w firmie, której średnie przychody netto ze sprzedaży za ostatnie dwa lata przekroczyły 10 mln forintów (ponad 124 tys. zł). Poniżej tego progu kwotowego, rejestracja usług księgowych nie jest wymagana. Ekspersi Banku Światowego w swoim raporcie z 2004 r. uznali tę politykę za „monopolistyczną” w świetle nowoczesnych zasad korporacyjnych, kładących nacisk na swobodę wyboru księgowego przez kierownictwo, które odpowiada za sprawozdawczość finansową firmy.

Ustawa o rachunkowości nie wymaga od zarejestrowanych dyplomowanych księgowych wyższego wykształcenia, wymóg minimum określa posiadanie wykształcenia średniego, trzech lat doświadczenia zawodowego lub zewnętrznej kwalifikacji dyplomowanego

księgowego (np. zdobytej w innym kraju europejskim lub w międzynarodowej organizacji zawodowej). Nie ma też obowiązku zdawania egzaminu potwierdzającego posiadanie umiejętności i wiedzy. Na Węgrzech obcokrajowcy (księgowi) muszą przejść przez formalny proces weryfikacji swoich uprawnień. Tylko wtedy mogą być wpisani do rejestru i mogą świadczyć usługi księgowe. Niezbędne jest zarejestrowanie się w rejestrze prowadzonym przez Ministerstwo Finansów (koszt 26 Euro). Dyplomowani księgowi są rejestrowani w czterech obszarach w zależności od posiadanego wykształcenia i doświadczenia: 1. przedsiębiorstwa (biznes), 2. budżet państwa, 3. finanse publiczne oraz 4. inne obszary działalności (np. jednostki non-profit, jednostki sporządzające sprawozdania wg MSSF). Można być zarejestrowanym w 4 obszarach, jeśli kandydat wykaże się dokumentami (certyfikaty, licencje etc.) potwierdzającymi posiadaną wiedzę i umiejętności oraz doświadczenie praktyczne. Publiczny rejestr informuje m.in. o corocznym odbyciu UDZ. Dyplomowani księgowi wpisani do ministerialnego rejestru mogą, ale nie muszą przynależeć do zawodowej organizacji księgowej.

Włochy

We Włoszech wykonywanie zawodu księgowego jest zarezerwowane dla przedstawicieli dwóch tytułów zawodowych: biegłego księgowego (*dottore commercialista*) i eksperta księgowego (*esperto contabile*). Wykonują oni te same czynności w zakresie rachunkowości i podatków, przy czym biegły księgowy może dodatkowo reprezentować klienta przed sądem, podejmować działania związane z interesem publicznym (np. monitorować przyznane podmiotom fundusze publiczne, doradzać jednostkom zainteresowania publicznego) oraz badać roczne sprawozdania finansowe (mimo iż istnieje zawód biegłego rewidenta). Obu specjalizacji dotyczy obowiązek wyższego wykształcenia na kierunku ekonomia (magister w przypadku biegłego księgowego, licencjat w przypadku eksperta księgowego oraz 18 – miesięczna praktyka zawodowa i egzamin państwowy). We Włoszech jest ponad 114 tys. biegłych księgowych i niemal 1.300 ekspertów księgowych. Muszą się ubezpieczyć od odpowiedzialności cywilnej oraz wskazać siedzibę prowadzenia działalności. Nie składają ślubowania. Podlegają nadzorowi ze strony organizacji zawodowej monitorowanej przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Działania zastrzeżone dla biegłego księgowego:

- administrowanie i likwidacja spółek oraz powierzonego majątku,
- występowanie w roli biegłego sądowego,
- usługi księgowe i prowadzenie ksiąg rachunkowych,
- rozliczenia i zeznania podatkowe,
- przygotowywanie statutu założycielskiego spółek,
- czynności nadzwyczajne, tj. zbycie udziałów, połączenia, podziały, wkłady własne,
- usługi audytorskie i atestacyjne w zakresie dostępu do funduszy publicznych,
- wyceny biznesowe,

- pomoc prawna przed sądami podatkowymi (w pierwszej instancji i apelacja),
- działanie na zlecenie władz publicznych lub sądowych w sprawach dotyczących niewypłacalności spółek,
- analizy finansowe spółek giełdowych,
- ocena sytuacji kapitałowej podmiotów non-profit,
- doradztwo zarządcze dla spółek publicznych,
- poświadczenie biznesplanu w celu uzyskania dostępu do środków publicznych,
- monitorowanie i nadzorowanie środków publicznych przyznanych przedsiębiorstwom,
- sporządzanie raportów dotyczących zrównoważonego rozwoju.

ZAŁĄCZNIK NR 2**ZAWODY ZWIĄZANE Z RACHUNKOWOŚCIĄ
WEDŁUG KLASYFIKACJI ZAWODÓW
I SPECJALNOŚCI NA POTRZEBY RYNKU PRACY**

Poniższa tabela przedstawia zestawienie zawodów związanych z rachunkowością przyjmując szerokie podejście do rozumienia profesji księgowego oraz szeroki zakres czynności wykonywanych przez osoby wykonujące te zawody.

Zawody związane z rachunkowością według *Klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy*

NAZWY ZAWODÓW I SPECJALNOŚCI			
1	PRZEDSTAWICIELE WŁADZ PUBLICZNYCH, WYŻSI URZĘDNIICY I KIEROWNICY		
11	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i dyrektorzy generalni		
	112	Dyrektorzy generalni i zarządzający	
		1120	Dyrektorzy generalni i zarządzający
			112006 <i>Dyrektor finansowy</i>
12	Kierownicy do spraw zarządzania i handlu		
	121	Kierownicy do spraw obsługi biznesu i zarządzania	
		1211	Kierownicy do spraw finansowych
			121101 <i>Główny księgowy</i>
			121102 <i>Kierownik biura rachunkowego</i>
			121103 <i>Kierownik działu finansowego</i>
			121190 <i>Pozostali kierownicy do spraw finansowych</i>
		1212	Kierownicy do spraw zarządzania zasobami ludzkimi
			121201 <i>Kierownik działu kadr i płac</i>

NAZWY ZAWODÓW I SPECJALNOŚCI			
13	Kierownicy do spraw produkcji i usług		
	134	Kierownicy / Dyrektorzy w instytucjach usług wyspecjalizowanych	
		1349	Kierownicy w instytucjach usług wyspecjalizowanych gdzie indziej niesklasyfikowani
			134904 <i>Kierownik firmy audytorskiej</i>
			134990 <i>Pozostali kierownicy w instytucjach usług wyspecjalizowanych gdzie indziej niesklasyfikowani</i>
2 SPECJALIŚCI			
24	Specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania		
	241	Specjaliści do spraw finansowych	
		2411	Specjaliści do spraw księgowości i rachunkowości
			241101 <i>Biegły rewident</i>
			241102 <i>Specjalista do spraw controllingu</i>
			241103 <i>Specjalista do spraw rachunkowości</i>
			241104 <i>Specjalista do spraw rachunkowości inwestycyjnej</i>
			241105 <i>Specjalista do spraw rachunkowości podatkowej</i>
			241106 <i>Specjalista do spraw rachunkowości zarządczej</i>
			241107 <i>Kontroler finansowy</i>
			241190 <i>Pozostali specjaliści do spraw księgowości i rachunkowości</i>

NAZWY ZAWODÓW I SPECJALNOŚCI			
	2412	Doradcy finansowi i inwestycyjni	
		241202	<i>Doradca finansowy</i>
		241203	<i>Doradca inwestycyjny</i>
		241204	<i>Doradca podatkowy</i>
		241290	<i>Pozostali doradcy finansowi i inwestycyjni</i>
	2413	Analitycy finansowi	
		241306	<i>Analityk finansowy</i>
		241390	<i>Pozostali analitycy finansowi</i>
242		Specjaliści do spraw administracji i zarządzania	
	2422	Specjaliści do spraw administracji i rozwoju	
		242204	<i>Audytor / Kontroler</i>
	2423	Specjaliści do spraw zarządzania zasobami ludzkimi	
		242310	<i>Specjalista do spraw wynagrodzeń</i>
3 TECHNICY I INNY ŚREDNI PERSONEL			
33		Średni personel do spraw biznesu i administracji	
	331	Średni personel do spraw finansowych	
		3313	<i>Księgowi</i>
		331301	<i>Księgowy</i>
4 PRACOWNICY BIUROWI			
43		Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	
	431	Pracownicy do spraw finansowo-statystycznych	
		4311	Pracownicy do spraw rachunkowości i księgowości
		431101	<i>Asystent do spraw księgowości</i>

NAZWY ZAWODÓW I SPECJALNOŚCI		
	431102	<i>Fakturzystka</i>
	431103	<i>Technik rachunkowości</i>
	431190	<i>Pozostali pracownicy do spraw rachunkowości i księgowości</i>
4313	Pracownicy obsługi płacowej	
	431301	<i>Pracownik obsługi płacowej</i>

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. z 2017 r. poz. 227, z późn. zm.).

**Ministerstwo
Finansów**

Departament Efektywności Wydatków Publicznych i Rachunkowości

MinisterstwoFinansow

MF_GOV_PL

gov.pl.finanse

ministerstwo-finansow